01/09/2020

Σταυρίτες, ο μήνας της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού

/ Παράδοση

Σταυρίτες λεγόταν σε πολλές περιοχές του Πόντου ο Σεπτέμβριος λόγω της γιορτής της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου). Ήταν σημαδιακός για τους Ποντίους, καθώς είχαν πολλές προλήψεις και κάθε χρόνο την πρώτη μέρα του μήνα έπαιρναν τις απαραίτητες προφυλάξεις.

Την πρώτη μέρα του Σεπτέμβρη λοιπόν απαγορεύονταν οι επισκέψεις, γιατί πίστευαν ότι οι ξένοι που έρχονταν στα σπίτια έφερναν γρουσουζιά.

Έφταναν σε τέτοιο σημείο υπερβολής ώστε έδιναν μεγάλη σημασία ακόμα και σε ποιον θα πρωτοδούν έξω από το σπίτι τους, ή ακόμα και στο δρόμο. Γι' αυτού του είδους τις αντιλήψεις υπήρχε η διαδεδομένη φράση «Στάμαν Σταυρίτα είδα σε, καλόν να έν ιδέα σ'» (την 1η του Σεπτέμβρη σε είδα, είθε να μου βγει σε καλό). Ο μόνος που γινόταν δεκτός χωρίς επιφυλάξεις εκείνη τη μέρα ήταν ο ιερέας, που φώτιζε τα σπίτια.

Μα αυτή δεν ήταν η μόνη προκατάληψη των Ποντίων. Ο Σεπτέμβριος ήταν η αρχή του φθινοπώρου, η εποχή κατά την οποία πίστευαν ότι τα όνειρα που έβλεπαν οι άνθρωποι γίνονταν πραγματικότητα. Τόσο πολύ πίστευαν στα όνειρα, ώστε όταν συνέβαινε να δουν κανένα δυσάρεστο, καταλαμβάνονταν από μελαγχολία, ενώ στα

ευχάριστα δεν έδιναν καθόλου σημασία. Υπήρχε και το ανάλογο ποντιακό δίστιχο το οποίο έλεγε: «Το κακόν τ’ όρομαν πάντα βγών’· καλόν αν έν’ ’κ’ εβγών’ (το δυσάρεστο όνειρο βγαίνει· αν είναι ευχάριστο, δεν βγαίνει). Για την ερμηνεία των ονείρων πολλές φορές κατέφευγαν σε ειδικούς.

Μέσα στον Σεπτέμβρη γίνονταν όλες οι προετοιμασίες για το χειμώνα και εξασφαλίζονταν οι απαραίτητες προμήθειες. Επίσης ήταν ο τελευταίος μήνας που ανθούσαν πολλά από τα φυτά στον Πόντο, γι’ αυτό συνηθιζόταν και η παροιμία «Ο Σταυρίτες ραντσιπάρτς, έναν σπερτς και πέντε παιρτς» (ο Σεπτέμβριος είναι γεωργός, ένα σπέρνεις – πέντε παίρνεις), που έδειχνε ότι τον θεωρούσαν καλό μήνα για τη γεωργία.

Στον Πόντο υπήρχαν και ψάρια των οποίων το όνομα προέρχεται από τη λέξη σταυρός επειδή αλιεύονταν τον Σεπτέμβριο. Πρόκειται για τα λεγόμενα «σταυρίδια» που μοιάζουν πολύ με το σκουμπρί. Αφθονούν στη Μεσόγειο και στη Μαύρη θάλασσα. Αλλά και η δαμασκηνιά, ή όπως την αποκαλούν στα ποντιακά το σταυροκοκύμελον, λεγόταν έτσι γιατί ωρίμαζε τον Σεπτέμβριο, το μήνα της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού.

Τον Σεπτέμβριο άνθιζαν κι άλλα φυτά ή άνθη στον Πόντο όπως το αγροκάστανον, το αγροκοκκύμελον (αγριοκορομηλιά ή αγριοδαμασκηνιά), η κρανέα (είδος θάμνου), η μαντζουράνα, το μούσμουλο, η παπαδίτσα (είδος πόας) και το σταυράχαντον (γαϊδουράγκαθο).

Πηγή: pontos-news.gr